

MEHMED MUJEZINOVIĆ

MUSAFIRHANA I TEKIJA ISA-BEGA ISHAKOVIĆA U SARAJEVU

Zemaljski zavod za zaštitu spomenika kulture Narodne republike Bosne i Hercegovine poduzeo je izvjesne konzervatorske radove na zgradi Gazi Isa-begove musafirhane i tekije u Sarajevu. Ovaj spomenik ima veliku istorijsku važnost, jer je vezan uz postanak prve musafirhane u Bosni i Hercegovini, čija se zgrada u nešto izmijenjenom obliku održala sve do danas. Budući da ranije nije posebno pisano o ovom spomeniku, to ćemo ovdje iznijeti dosada prikupljene podatke o njemu.

*

Početak druge polovine XV vijeka sagradio je Isa-beg, sin Ishak-begov, krajišnik t. zv. Zapadnih strana (1440—1463) i drugi bosanski sandžak-beg (1464—1469) musafirhanu i zaviju (tekiju) u Sarajevu. To saznajemo iz Isa-begove zakladnice, najstarijeg izvora koji se odnosi na Sarajevo i njegovu najbližu okolinu za turske vladavine. Ova zakladnica datirana je mjeseca džumada I 866 (t. j. između 1 II — 3 III 1462). U njoj se kaže da se ova Isa-begova zadužbina sastoji od tri kuće, jedne štale, jednog ograđenog dvorišta i ostalog što je potrebno. Prema zakladnici ove su zgrade služile kao konačište i tekija siromašnim muslimanima, učenicima, sejidima, ratnicima i putnicima namjernicima. Tu se kuhala i besplatno dijelila hrana (meso, pirinač i hljeb) putnicima i službenicima konačišta, a suvišak hrane dijeljen je siromašnoj djeci u gradu Sarajevu. Gosti su imali pravo na hranu samo tri dana.¹

¹ Prepis vakufname u sidžilu sarajevskog kadije iz godine 1254 (1838) u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, br. 77, str. 51—52 i prevod u »Prilozima« II. Sarajevo 1951, str. 7—29.

² Hamdija Kreševljaković: Džamija i vakufnama Muslihudina Čekrekčije. Glasnik IVZ, VI, 1938, str. 26 i 34.

Kako je ovaj objekat i u početku svoga opstanka bio važan vidi se po tome što se naselje oko tekije do današnje Bašćaršije, a možda i dalje, nazvalo mahalom Isa-begove zavije. U toj mahali sagradio je 1526 godine džamiju Mustafa Muslihudin čekrekčija. Od toga vremena zamijenjeno je ime mahale Isa-begove zavije sa imenom Čekrekčijine mahale.²

U Isa-begovoj vakufnami ne govori se ništa o tome kojem derviškom redu pripada zavija uz ovu musafirhanu. To nam je dokaz, da ova zadužbina prvobitno nije osnovana kao tekija nego kao musafirhana. Prema tome njen značaj je u prvom redu humanitarni, a tek onda vjerski, a to se jasno vidi i iz samog teksta zakladnice jer se tu kaže da je Isa-beg sagradio »konačište u obliku zavije«.

Da je Isa-begova zadužbina prvobitno osnovana kao musafirhana, pokazuje nam i to što se još u drugoj polovini XVIII vijeka postavljalo pitanje prihoda Isa-begova vakufa za Mevlevisku tekiju, koja je kasnije, kako ćemo to vidjeti, ovdje nastala.

Sl. 1. Današnji izgled Isa-begove musafirhane. i tekije na Bendbaši. (Snimio: M. Mujezinović).

Naime, Mula Mustafa Bašeskija u svojoj kronici³ kaže da je 1191 (1780) došao iz Carigrada mevlviski šejh Osman-dede iz Čoban Hasanove mahale i donio sa sobom isprave na osnovu kojih bi »uspostavio i pronašao« Isa-begov vakuf. Bašeskija za ovog šejha kaže da nije bio pronicljiv kada je sa mutevelijom Isa-begova vakufa i drugim vakufskim službenicima mislio da je u Isa-begovoj vakufnami određena njegova zavija za mevlvisku tekiju, koju htjedoše sagraditi iz vakufskih sredstava. Bašeskija dalje kaže da je on lično pregledao Isa-begovu vakufnamu i da u njoj nema ni spomena o tekiji kaderiskoj, mevlviskoj ili kojoj drugoj. I zaista, te godine ona nije ni obnovljena, nego tek dvije godine kasnije.

Uz Isa-begovu musafirhanu sagradio je prije 1650 godine Hadži Mahumt,⁴ Mevlvisku tekiju, koliko je meni poznato jedinu tekiju mevlviskog reda u Bosni i Hercegovini. Ovi su derviši bili vrlo obrazovani ljudi i sačinjavali su elitu među dervišima.⁵

Ovu tekiju dobro poznajemo iz putopisa Evlija Čelebije iz 1659 godine, koju on ovako opisuje:

»Mevlviska tekija — Na obali rijeke Miljacke, na mjestu poput raja nalazi se vakuf tekija Dželaludin Rumije.⁶ Tekija ima simahanu

³ Original u Gazi Husrev-begovoj biblioteci br. 119.

⁴ Ovaj Hadži Mahumt umro je 1060 (1650) i pokopan je u groblju kod Sinanove tekije u Sarajevu. U natpisu na njegovu nadgrobnom spomeniku stoji da je sagradio mevlvisku tekiju.

⁵ Tako je i iz naših krajeva bilo više pjesnika i učenih ljudi, koji su pripadali ovom redu, a službovali su po raznim krajevima Turske carevine. Da spomenemo samo neke od njih:

»Servi«, je pjesnik koji je pjevao na turskom jeziku, a umro je 1494.

Habib-dede el-Bosnevi ili »Habibi«. Pjevao je pjesme u dvostihu (»zv. mesnevi«). Iza sebe je ostavio zbirku pjesama koja nosi naslov »El-mesnevis-sagir« (Mala mesnevija). Predavao je Mesneviju u Beogradu gdje je i umro 1643 godine.

Derviš Mustafa Katibi. Spjevao je više pjesama na turskom jeziku. Umro 1667. u Jeni Šeheru.

Derviš Sulejman »Mezaki«, zvani »Alkemičar«, rodom iz Čajniča. Pjevao na turskom jeziku, a pjesme su mu većinom posvećene mevlviskom redu. Umro 1676.

Hasan Nazmidede el-Bosnevi je rodom iz Sarajeva. Uzeo je diplomu od Tevekuli-dedeta, a nakon toga otišao u Carigrad, zatim u Misir gdje je bio određen za mevlviskog šejha. Konačno se povratio u Carigrad i djelovao kao propovjedač i predavač Mesnevije. Umro je u Carigradu 1713.

Ali-dede »Nutki«. Nauke svršio u domovini, a poslije toga stupio u red mevlvija. Umro 1727.

Derviš Hasan Bošnjak nastanjen u Smirni. Napisao je djelo na turskom jeziku o matematici pod naslovom »Lematul-fevaid« koje se bavi pored ostalog i računom za podjelu ostavine po šerijatu (feraz).

⁶ Začetnik i osnivač mevlviskog reda je Muhamed Dželaludin Rumi, rođen u Belhu 1207, a umro u Konji 1274. On se pored Muhjadin Arebije smatra najizrazitijim predstavnikom misticizma. Između ostalih djela koje je napisao o mistici najvažnije djelo mu je Mesnevija. Da je ovaj derviški red bio osobito uvažavan u Turskoj carevini vidi se najbolje po tome što je glavni šejh ovoga reda sa sjedištem u Konji, a koji je nosio naziv Čelebi, prilikom stupanja na prijesto pasao sablju sultanu kojim se činom ovaj smatrao ustoličen.

(prostorija za obavljanje derviških obreda), mejdan-odaju (gdje se derviši sastaju na razgovor izvan obreda), sedamdeset do osamdeset sobica za siromahe, mahfil za mutribe (balkon za one koji sviraju i pjevaju), imare (kuhinju) i blagovaonicu. Šejh ove tekije je učen čovjek čija se molba (kod boga) uslišava. Naj-baša (starješina svirača) ove tekije derviš Mustafa odličan je kaligraf.⁷

Pjesnik Rešid efendija, rodom iz Sarajeva u svojoj odluljoj pjesmi o katastrofi Sarajeva 1697 godine posvetio je oko 40 stihova Mevlviskoj tekiji u kojoj pjesmi opisuju zgradu tekije, njezin šadrvan, baštu i drugo. Između ostalog on spominje kako je unutrašnjost ove tekije bila ukrašena levhama ispisanim krasnom kaligrafijom. (Vidi H. Mehmed Handžić, Sarajevo u turskoj pjesmi, Glasnik Ivz. br. 7—12, 1943).

Mevlviska tekija je prosto zasjenila Isa-begovu musafirhanu i od ovog vremena ovaj objekat se uvijek spominje kao tekija.

Isa-begova musafirhana i uz nju tekija više puta su obnovljane.

U velikom požaru 1697 godine, što ga je proузrokovao pohod Princa Eugena Savojskog, stradale su zgrade musafirhane i tekije. Kasnije su nepoznate godine ove zgrade obnovljene na starij temeljima.

I sarajevski kroničar XVIII vijeka Mula Mustafa Bašeskija zabilježio je da se i 1196 (1762) obnavljala mevlviska tekija. O ovoj gradnji sačuvao nam se i prepis natpisa⁸ koji glasi:

قد بنى هذا بنا للسالكين⁹ بقعة لله رب العالمين
 صار وقفاً معبداً للمولى دام معمود بحزب الذكركين
 انشد الرازي تاريخ البنا منزل العشاق دار السائرين
 سنة 1196

»Ova je građevina podignuta za dervise, (Kao) mjesto za molitvu stvoritelju svjetova. (Ova) mevlviska bogomolja postala je vakuf, Nek je trajno posjećena skupom molitelja.

Razi¹⁰ je spjevao kronogram (njezine) gradnje:

»(Ovo je) mjesto za dervise, dom onih, koji su na bo-
 -ijem putu«.

Godine 1196.

⁷ Sejahatnama V, str. 431—432.

⁸ Kronika Muhamed Enveri Kadića u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, sv. XI, str. 70.

⁹ U Kadića je ova riječ napisana »lis-sakin«. Tu se svakako radi o grešci kod prepisivanja, jer tako napisana ova riječ u arapskom jeziku nema nikakva značenja.

¹⁰ »Razi« je pjesničko ime Hadži Mehmed ef., sina Veljudin ef., sina Durakova. Rođen je u Sarajevu oko 1135 (1722/23), a umro 1200 (1785/86) u Meki. gdje je po treći put boravio kao bedel (zamjenik u hodočašću). Službovao je u Sarajevu najprije kao mualim, zatim pisar meheme i konačno kao muderis i šejh Husrev begova hanikaha. Pjevao je na turskom i arapskom jeziku i bio vješt u sastavljanju kronograma. Slovio je kao dobar astronom i matematičar. Zbog visoke učenosti nazivali su ga »Marifetli« (vještak).

Brojčana vrijednost pojedinih slova ovoga kronograma daje nam 1196 godinu (trajala od 17 XII 1791 do 6 XII 1782).

O navedenoj obnovi Isabegove — mevlevske tekije nalazimo dokumentaciju i u sidžilu sarajevskog kadije (broj 21, str. 152—153) u Gazi Husrev begovoj biblioteci). Tu je u ilamu kadije od 22 ševala 1196 (3 X 1782) godine navedeno kako se ova tekija već više godina nalazi u ruševnom stanju i da ju je potrebno obnoviti iz sredstava Isa begova vakufa. Zatim slijedi obračun o utrošenom materijalu i njegovim cijenama. Evo toga obračuna:

Ćerpič i misman (?)	117	groša
Direci i okaluk klinci	61	„
Daske	15	„
Željezni demiri za prozore	32	„
Klinci	68	„
Lanena slama	15	„
Agi i ostali izdaci	33	„
Nadnice nedžarima	455	„
Nadnice dundžerima	246	„

Svega je dakle utrošeno 1042 groša.

Iz obračuna Isa begova vakufa za 1231 (1815/1816) godinu saznajemo da je između ostalih objekata ovog vakufa popravljena u ovoj godini i Isa begova zavija, u koju svrhu je utrošeno:

za 5 komada direka (a 75)	375	groša
za klince šestookaše	574	„
nedžarima za 12 nadnica (a 140)	1680	„
za popravak šadrvana (u dvorištu tekije)	260	„

Svega utrošeno 2889 groša

U doba bosanskog valije Vedžihi-paše (1835—1840)¹¹ temeljito su popravljene zgrade musafirhane i tekije. Tada je uz ove zgrade sagrađena i jedna džamija. Beratom od 29 džumada II 1252 (11 X 1836) postavljen je za imama i hatiba ove džamije Lutfulah, sin Osmanov.¹²

Nepoznate godine, ali prije 1860, nadošla je Miljacka i odnijela džamiju i uz nju još jednu zgradu. Ovoj nesreći bio je razlog i to što je više tekije bio bent Isa-begovih mlinova koji je pri povodnju bio srušen, te je usljed toga voda razrušila i spomenute zgrade. Poslije je zgrada musafirhane služila kao tekija u kojoj je putnik mogao uvijek prenočiti i naći hranu. To je trajalo sve do iza 1878 kada je austrijska okupaciona uprava zabranila i Gazi Husrev-begovu vakufu održavanje musafirhane, pa i ove. Inače su sve dotada u pogledu musafirhane održavane u potpunosti odredbe Isabegove vakufname.

¹¹ Muhamed Salih Vedžihi paša sagradio je džamiju u Bijeljini 1252 (1836/37) i u gradu Bužimu. U natpisu na džamiji u Bijeljini stoji da je Vedžihi-paša sagradio i popravio više tekija i džamija. Opširnije o njemu vidi: Bačić. Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine str. 149.

¹² Arhiv Gazi Husrev-begove biblioteke, br. 1021.

Prema tome, ovo je bila prva i najstarija musafirhana u Bosni i Hercegovini (1462—1886). Njena zgrada je ostala sve do danas.

Pored objekata, čije je prihode Isa-beg odredio za izdržavanje musafirhane i zavije, kasnije su za Mevlevsku tekiju uvakufljeni od nepoznatih vakifa još jedan gaj, bašča i dućan u ulici Predimare. Prihodi ovih objekata iznosili su, prema Bašeskiji, u 1191 (1777) godini 30 groša.

Uz današnju zgradu tekije u samom dvorištu postajao je šadrvan, čiji se temelji i sada vide i do njega jedna sofa (ljetnikovac). Osim toga na mjestu zv. Šehova Korija, oko 1 km. istočno od tekije, nalazio se i jedan čardak koji je služio kao izletišta dervišima i kao ljetna tekija. Ovdje su održavani ponekad i esnafski teferiči kušanme, tj. izleti povodom proglašavanja šegrta za kalfe i kalfi za majstore. Nije nam poznato kada je nestalo čardaka na Koriji.

Mevlevska tekija zadnjih godina izdržavala se iz dotacije vakufa Fadil-paše Šerifovića.

*

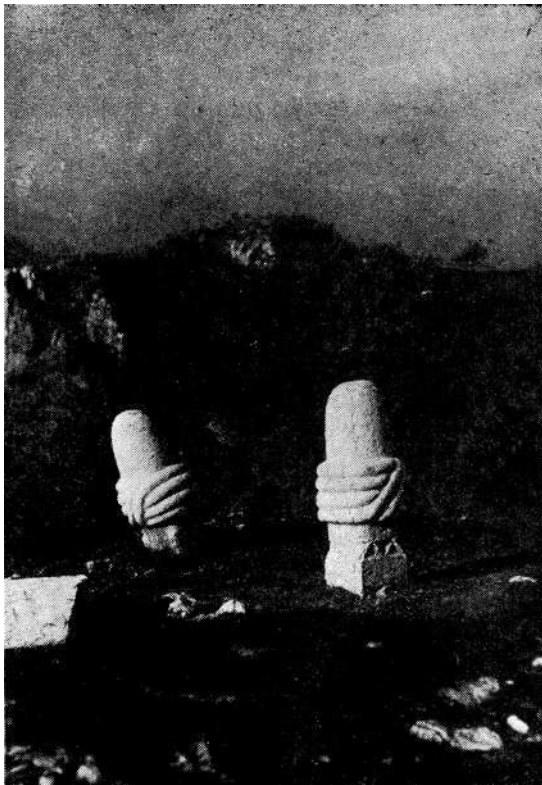
Poznata su nam i imena nekolicine šejhova i derviša ove tekije.

Pjesnik Sebletija iz Sarajeva spjevao je jednu pjesmu na turskom jeziku (nastala oko 1662/63) o dvojici derviša: Sultan¹³ Ahmedu i Abdal Mahmutu. Sebletija spominje i turbe ove dvojice derviša, koje se nalazilo na jednoj uzvišici iznad Šehove Korije s lijevu stranu Miljacke iznad Dariva

I danas se na ovom mjestu nalaze dva precizno klesana uzglavna nišana. Ovi nišani kvadratne osnove imaju lijepo radene i rijetke saruke u četiri gužve koji su pri dnu omotani na dosta visoke derviške kauke. Ovi spomenici su skoro do turbana utonuli u zemlju, a na njima nema natpisa. Derviši koji su ovdje pokopani pomrli su svakako prije 1662 godine. Tradicija kaže da je jedan od ovih derviša napisao i neko djelo na perziskom jeziku.

Mevlevsko turbe spominje se i kasnije u službenim dokumentima. Tako je u sidžilu sarajevskog kadije od 25 šabana 1194 (27 VIII 1780) zabilježeno da je berber mula Salih, sin Jusufov uvakufio jedan berberski dućan koji se nalazi kod Begove džamije u Sarajevu i odredio da se prihodi ovog dućana imaju trošiti za popravak česme kod Mevlevskog turbeta (6 groša) i za sirotinju u Medini (5 groša godišnje). Vidi Sidžil 29. str. 174 u Gazi Husrev begovoj biblioteci.

¹³ Sultan znači vladar. Međutim, kod derviša je uobičajeno da se ovim imenom nazivaju vrlo pobožni ljudi, a ponekad se tome dodaju još i pobjliža razjašnjenja kao »Sultani-manevi«, tj. vladar nevidljivog carstva.

Sl. 2. Nadgrobni spomenici Sultan Ahmeda i Abdal Mahmuta (Snimio: M. Mujezinović, 1954).

O istom ovom zavještanju ima i jedna zablješka u sidžilu broj 36, strana 187 od 13 džumada II 1211 (15 XI 1796) godine.

Izvori spominju i Tevekkuli-dedeta kao šejha mevleviske tekije u Sarajevu, koji je živio ovdje u drugoj polovini XVII vijeka. Tevekkuli-dede je na ovaj položaj došao nakon smrti šejha ove tekije Atik-dedeta. Dr. Safvet-beg Bašagić na osnovu jedne pjesme na perziskom jeziku koju je spjevao ovaj Tevekkuli-dede ocjenjuje ga kao odlična pjesnika. Dugi niz godina bavio se predavanjem Mesnevije. Umro je u Sarajevu i pokopan je, prema Bašagiću, u dvorištu Careve džamije u Sarajevu¹⁴

Iz Kronike Muhamed-Enveri Kadića¹⁵ saznajemo da je u srijedu 17 rebia I 1121 (28 V 1709) nenadano umro na putu iz Sarajeva u Travnik pokraj Rustem-pašina kamenog mosta¹⁶ u blizini Ilidže, šejh Abdul-fetah efendija. Pokopan je u groblju zvanom Mevlevisko groblje na desnoj obali Miljacke. Kadić donosi i prepis kronostiha o smrti ovog šejha. Taj kronostih glasi:

¹⁴ Bošnjaci i Hercegovci u islamskoj književnosti. GZM. 1912, str. 73.

¹⁵ Sv. V, str. 182.

¹⁶ Ovaj most na 15 okana sagradio je Rustem-paša Hrvat. Osim mosta sagradio je još i Brusa-bezistan u Sarajevu. O njemu vidi opširnije: Bašagić, Znameniti Hrvati Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj carevini, str. 65.

کوزم قان اغله کول صد ایله هزاران آه
بنای صبر و قراری بود فعه ایله تباہ
او افضل فضلا یعنی شیخ مولویان
شریف و عالم و مدوح بندکان آل
او ایدی کاشف اسرار مشوی شریف
کمال فضلنه اولمشدی بو کتاب کوآه
بو تنکنای فنادن بقایه ایدی سفر
مقای اوله بهشت نزهتگاه
کورنجہ مرقدینی اغلدی صغیر و کبیر
ابرشدی عرش عظیمه دعاء طاب تراہ
زشش جهت چقوب آواز فوٹنه تاریخ
جوار رحمت حق ایدندی جای پناہ
سنہ ۱۱۲۱

»Oči moje, plačite krvlju, a iz srca nek se uzdiže na stotine i hiljade uzdaha, Zgrada strpljenja i postojanosti ovog puta je porušena, Jer onaj odabranik, šeih mevleviski, Šerif, učen čovjek i pohvaljeni božiji rob,

Koji je rješavao tajne Mesnevije časne, a koja je knjiga svjedok njegovih vrlina, Iz klanca prolaznosti ode u vječnost.

Bože, učini raj mjestom gdje će on uživati.

Gledajući njegov grob plakalo je i staro i mlado

I do Arša je stizala molitva za pokoj njegovoj duši.

Sa šest strana izade glas o datumu njegove smrti:

U krugu božije milosti našao je utočište.

Godina 1121

Ako saberemo brojčanu vrijednost pojedinih slova u ovom kronogramu dobićemo hidžr. godinu 1127 (1715). Međutim pjesnik nas u predzadnjem stihu upozorava da od toga zbira treba oduzeti 6, i tako, stvarno izlazi godina 1121 (13. III, 1709 — 1. III. 1710).

I Mula Mustafa Bašeskija u svom Nekrologiju zabilježio je smrt nekolicine šejhova i derviša mevlevija.

Tako on među osobama pomrlim do 1171 (1757/58) spominje derviša Zuku Kablara i nekog šejha starca, čije ime ne spominje. Zatim su u sljedećim godinama, prema Bešeskiji, umrli:

1173 (1759/60) šejh Ataulah;

1182 (1768/69) derviš Mehmed, krpedžija, umro na vojni na Crnu Goru;

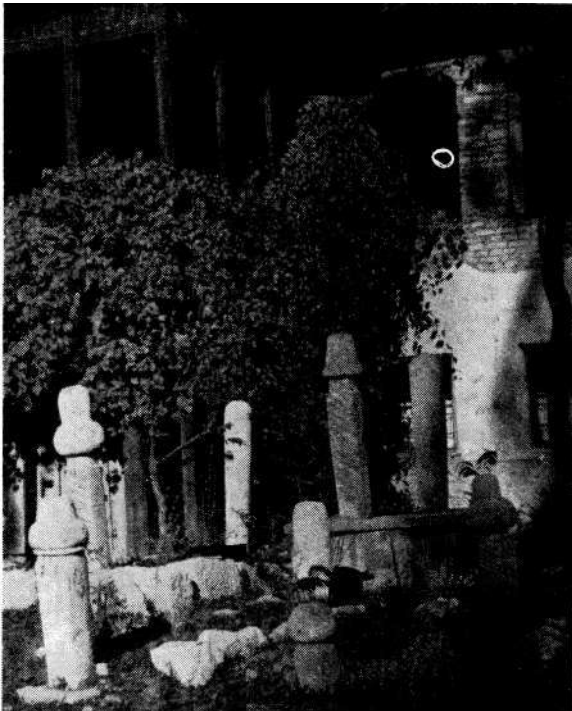
1184 (1770/71) šejh Sarač Ahmed ef. u 110 godini života;

1191 (1777) stari i siromašni Mustafa Mlivar, koji je dugi niz godina bio mujezin Tabačkog mesdžida i konačno postao mevleviski šejh. Imao je mnogo neprilika sa sektom fanatika, koju je konačno pobijedio.

1195 (1781) derviš Sulejman Koko, kafedžija;

1204 (1789/90) siromašni starac Bačić. Nosio je hrku i znao citirati mnogo derviških pjesama;

1212 (1798/99) Šeho Bravar.

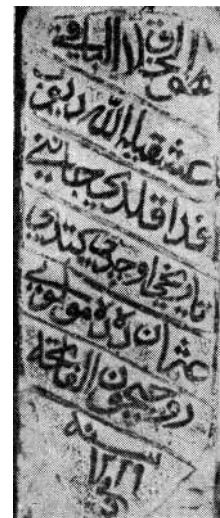

Sl. 3. Groblje u dvorištu tekije (Snimio: M. Mujezinović, 1954).

Osman-dede, čiji je nadgrobni spomenik kvadratne osnove sa santračem od neobrađenog kamena. Natpis na ovom nišanu glasi:

Interesantno je napomenuti da se u drugoj polovini XVIII vijeka vodila dosta žestoka borba između derviša i uleme. Dajući biografije učenih ljudi u Sarajevu Bašeskija pored ostalih spominje i muderisa osnivača medrese na Bendbaši, Emir vaiz iz Amasije, koji je sa propovjedaonica u džamijama dosta vješto napadao dervise i u tom stekao nešto pristaša, a njega Bašeskija naziva vjerskim fanatikom. Godine 1184 (1770/71) nakon smrti šejha ove tekije Ahmed ef. zatraži za sebe ovaj položaj lično Emir-vaiz, ali mu on ne bijaše dodijeljen, nego se to mjesto ustupi dotadanjem mujezinu Tabačkog mesdžida Mlivaru. Tim povodom Bašeskija s oduševljenjem pripovijeda kako su konačno pobijedili derviši. Za ovog Emir-vaiza kaže Bašeskija da je kasnije prognan iz Sarajeva u Amasiju, a po njegovu mišljenju to je i opravdano, jer je ovaj vaiz kroz više od 14 godina propovijedao i radio protiv derviša,

U dvorištu ove tekije nalazi se jedna mala nekropola sa šest grobova označenih nadgrobnim spomenicima. Uzglavni nišani ovih grobova imaju kauke derviša mevlevskog reda. Na pet spomenika postoje i natpisi iz kojih čitamo da su ovdje pokopani sljedeći šejhovi i derviši;

On (bog) je vječni stvoritelj.
 Sa zanosom izgovarajući Allah ispusti svoju dušu.
 Kronogram smrti (njegove) je: »Umrije i ode
 Osmandede mevlevija«.
 (Prouči) fatihu za njegovu dušu.
 Mjeseca zilhidže godine 1229

Brojčana vrijednost pojedinih slova kronostihha daje nam godinu 1229 (trajala od 14. XI. 1813. do 13. XII. 1814.), a koja je i brojkama označena ispod natpisa.

Ovaj Osman-dede je svakako identičan sa onim kojeg spominje Bašeskija, a o kojem je na-

prijed bilo govora. Pored onoga što je ranije spomenuto, Bašeskija za ovog Osman-dedeta kaže da je zet šejha Sinanove tekije i sam pripadnik Kaderiskog reda stupio u red melevija i obrijao kosu.

Muhamed, sin Šejh Lutfulaha. Natpis na uzglavnom nišanu kvadratne osnove (16X16 cm) i vis. 50 cm do turbana (koji je odbijen), glasi:

On (Alah) je vječan. Pokojni i umrli Mahmud sin šejh Lutfulaha. (Prouči) fatihu za njegovu dušu. Godine 1244 (14 VII 1828 do 2 VII 1829).

Hafiz Ibrahim, sin šejh Lutfulaha. Natpis na njegovu nadgrobnom spomeniku glasi:

On (Alah) je vječan. Umrli Hafiz Ibrahim-Edhem sin šejh Lutfulaha, melevija. (Prouči) fatihu za njegovu dušu, 29 rebia I 1261, 8 IV 1845.

Šejh Lutfulah. Sarkofag i nišani su od miljevine. Na uzglavnom nišanu (osn. 20 X 15 i vis. 128 cm) isklesan je lijepim nesh-talik pismom slijedeći natpis:

On (bog) je vječni stvoritelj.
Derviš melevijskog reda, učeni muž,
Izgovarajući Allah ode u blizinu gospodara.
Poznat je u narodu po svojoj velikoj pobožnosti i asketskom životu

U ovoj tekiji bio je dugi niz godina šejh
Neka se njegova duša nastani u pročelju raja,
U koji će ova cijenjena osoba unići sa ostalim odličnicima.

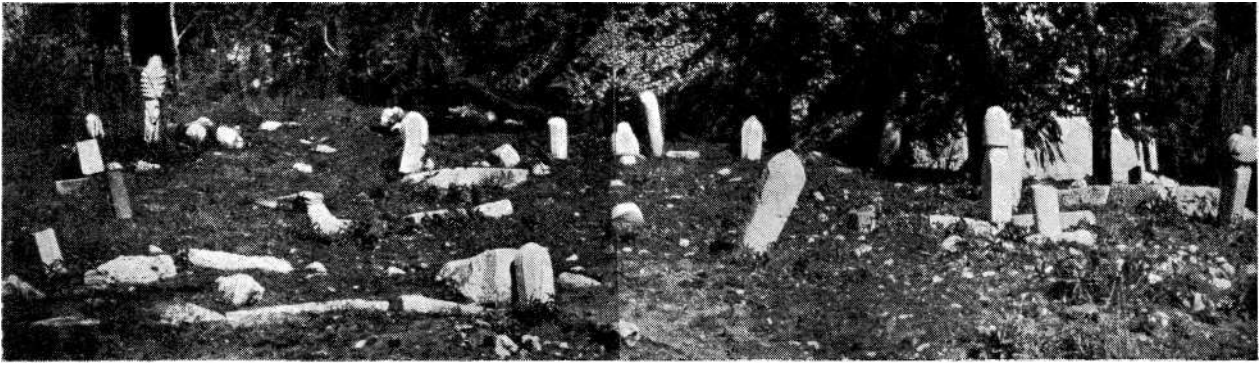
Bože, u ime tvoje veličine primi ovu osobu
U more tvoga oprosta.

Fadil¹⁷ mu u molitvi izreče lijen dževher kronogram:
Raj »Neim« neka je boravište šejh Lutfulahu.
Zadnja četvrt rebia II 1277 (7–15 XI 1860).

Kako iz natpisa vidimo, ovo je dževher kronogram, a to znači da kod sabiranja brojčane vrijednosti pojedinih slova moramo uzeti samo ona slova koja imaju dijakritičke znakove. Prema tome, brojčana vrijednost ovoga kronostiha izgleda ovako: $3 n = 150 + 6 j = 60 + \text{š} = 300 + 2 f = 160 + h = 600 + z = 7 = 1277$.

U Gazi Husrev begovoj biblioteci u Sarajevu zaveden je pod inventarskim brojem 1. rukopis

¹⁷ Autor ovog natpisa je Muhamed Fadil-paša Šerifović, sin nekibulešrafa, kojeg su Sarajlije kamenovali. Rođen je u Sarajevu 1808. Po svršenim naukama služio je kao kadija u Sarajevu i u Beogradu i dobio naziv Mula. Godine 1837 imenovan je zapovjednikom snahija i musulimom u Sarajevu. Iza 1878 otseli u Carigrad gdje je umro 1883. Iza sebe je ostavio više pjesama i nekoliko uspješnih kronograma. I sam je bio pripadnik melevija.

Sl. 4. Mavlevisko groblje nedaleko od tekije (Snimio: M. Mujezinović, 1954).

Kurana sa interlinearnim turskim prevodom. Na listu 297 nalazi se bilješka iz koje se vidi da je ovaj primjerak prepisao Šejh Lutfulah, sin Šejh Osmanov, a unuk Šejh Salih dede efendije u Isabegovoj tekiji u srijedu 5 muharema 1258 (17 II 1842) godine. U bilješci se dalje kaže da je ovo sedmi mushaf kojeg je prepisao ovaj prepisivaio.

Muhamed šejh Fikri. — Na uzglavnom nišanu (osn. 17 X 17 cm. vis. 95 cm.) isklesan je sljedeći natpis:

O vječni bože.

Ovaj šejh Muhamed Fikri umro je u mjesecu saferu
Žrtvova svoju dušu da bi dospio do svog druga (Alaha)
Izgovarajući »On« (bog) povuče se s ovog svijeta
Sa šest strana dođoše sa kronogramom:

»Ode bogu šejh mevleviski«.

20 safera 1296 (27 I 1879).

Nedaleko od ove tekije prema istoku iznad ceste nalazi se jedno groblje zvano Mavlevisko groblje. Tu ima više nadgrobnih spomenika ovih derviša. Međutim samo se na dva ovakva nišana nalaze natpisi i to na nišanu derviš Osmana, sina šejh Lutfulaha, umrlog 25 rebia I 1284 (27. VII. 1867.) i Hadži Hafiz Uvejs ef. mevlevije, sina Lutfulaha. Umro 1287 (3. IV. 1870. — 22 III. 1871),

Na jednom nišanu u groblju na Budakovićima čitamo da je tu pokopan derviš, mevlevija Pakro Hadži Mustafa, sin Ahmedov, umro 7 safera 1306 (14 X 1888) godine.

Posljednji kvalifikovani šejh melveviske tekije Ruhi efendije, sin šejh Fikrije, umro je 1342 hidž. godine (14 VIII 1923-1 VIII 1924). Pokopan je na groblju Grlića Brdo. Kronogram na njegovu nadgrobnom spomeniku spjevao je H. Mustafa Merhemić.

Od inventara ove tekije i drugih predmeta koje su derviši upotrebljavali prilikom svojih obreda nije nam se ništa sačuvalo.

RÉSUMÉ

LA »MOUSAFIRHANA« ET LE MONASTERE MUSULMAN DE ISA-BEG ISHAKOVIC À SARAJEVO

L'auteur de cet article expose les données historiques concernant la mousafirhana (auberge) construite en 1462 à Saraiévo ,et démontre par là qu'elle est la plus ancienne mousafirhana de la période turque en Bosnie-Herzégovine. Par la suite, un monastère musulman dit »de Méviéviye« lui

fut attaché, au suiet duquel l'auteur fournit également les renseignements qu'il a rassemblés; il cite en outre les inscriptions relevées sur le stèles funéraires des derviches et des cheikhs enterrés dans la cour de ce monastère.